

Heinrich Schuckmann Heinrich Acidalius

Disputatio Inauguralis De Transactionibus

Rostochii: Kilius, 1650

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn746838468>

Druck Freier Zugang

N. K. — 2 (143.)

1. Schlevogt, de poenitentia.
2. Schlevogt, de fore gestae administrationis.
3. Schlevogt, de testamento parentum inter liberos.
4. Schlevogt, de naturali hominum inter se amore.
5. Schlevogt, de utili rei pecunia dotali comparatae vindicatione.
6. Schlevogt, de alienatione domino prohibita.
7. Schlevogt, de expensis deq. eamque ^{dem} exceptionibus.
8. Wildvogel, de furtis in publicum.
9. Schlevogt de ingenuis germanorum.
10. Schlevogt de crimine abortus.
11. Schlevogt de dominio revocabili.
12. Schlevogt de citatib. requisitis et efficacis.
13. Schubart, transmissio hereditatis.
14. Schubart, de administratione rerum ad civitates pertinentium.
15. Schubart, de statu liberorum dubio et illegitimo.
16. Schubart de emenda Saxonica injuste incarcerationis praestanda.
17. Schuermann de laederibus.
18. Schuermann de fructibus.
19. Schuermann, de crimine laesae majestatis divinae et humanae.
20. Schuermann, de transactionibus.
21. Schuermann, de publicis judiciis.

22. Schuermann, De interesse.
23. Schütten De collisione obligationum.
24. Viethen ad institut. Justin.
25. Sixolt cognomine Schütz, de lucrat. coad. simpliciter.
26. Schulz, de jure hominum tutelarium.
27. S^höfster, de adjecto.
28. Schütten, de competentia judicis.
29. Schwartz, de obligatione pignoris bonae fidei ad rem
domino restituendam.
30. Schwartz, de jure hominum nasciturorum.
31. Schwartz, crimen laesae majestatis.
32. Schwartz, De feloniam Vasalli ex causa adulteri et stupri.
33. Muscius, de testamentis.
34. Verlich, de electione.
35. Brunst, quod Ambrosius Theodosium A. S. Cetera excludens,
majestatis, aut aliud grave crimen non commiserit. disput. prior.
36. Brunst — — — — — disput. posterior.
37. Brännemann, de codicillis, indultis connubialis mili-
tum sive quoniam Latini sicut.
38. Braun, de protectorio imperii, quoniam Caius Aug. Vult. bair.
39. Brenneysen, de praestatione coitionis in cessione
nomi nris.
40. Brinckmann, de notario eorumq. officio.
41. Brückner, de jure fortium.
42. Brückner, de rationibus administratorum.

DISPUTATIO INAUGURALIS

TRANSACTIONIBUS,

Quam

DEO TER OPT. MAXIMO DIRIGENTE

EX DECRETO

Magnificæ, Nobilissimæ & Amplissimæ

Facultatis Juridicæ, in Illustri Academia

Rostochiensis,

P R Æ S I D E

Spectabili DN. DECANO

Viro Nobilissimo, Amplissimo, Consultissimo

& Excellentissimo

DN. HEINRICO SCHUCKMAN,

Icto celeberrimo, Codicis Professore Publico &

Consistorij Ecclesiastici Ducalis Assessore gravissimo, Do-

mino Promotore ac Præceptore suo singularis re-

verentiz cultu ætatem colendo,

PRO LICENTIA

Supremos in Utroq. Jure Honores, Insignia & Privile-

gia Doctoralia consequendi,

Publico subijcit examini

HEINRICUS ACIDALIUS

Perlebergensis Marchiacus

Die 28. Mart. horis matutinis & pomeridianis

in Auditorio Majori.

ROSTOCHII,

Typis NICOLAI KILL, Acad. Typogr 1650.

SERENISSIMO AC POTENTISSIMO
PRINCIPI ATQUE DOMINO

DN. FRIEDERICO WILHELMO
MARCHIONI BRANDENBURGENSI,
S. R. IMP. ARCHICAMERARIO ET ELECTORI,
BORUSSIAE, JULIAE, CLIVIAE, MONTIUM,
STETINI, POMERANOR: CASSUBIOR: VANDALORUMQUE
NEC NON IN SILELIA CROSNAE ET CARNOVIAE
DUCI,
BURGGRAVIO NORIBERGENSI
PRINCIPI RUGIAE,
COMITI DE MARCA ET RAVENSBURG,
DOMINO IN RAVENSTEIN, &c. &c. &c.

PRINCIPI AC DOMINO SUO
CLEMENTISSIMO

Disputationem hanc Solennem in humi-
limae subjectionis signum humili-
ter offert & consecrat

Serenis: Ipsius Celsitudinis

Subiectissimus & aeternum devotus

Heinricus Acidalius.

7
Cum tanta sit materia Transactionis difficultas, ut (secundum
 Castrensem) in toto Codice nulla difficilius, aut subtilitate & varietate
 majori involuta inveniatur; tanta contra utilitas, ut (teste Schardeo)
 utilitate facile cum omnibus certare possit; nemo inficias ibit, hanc mate-
 riam præ ceteris consideratione & discussione dignam esse arg. l. 1. pr. de suspect.
 tur. l. 25. de liberat. leg. l. 15. §. 26. de injur. Nov. Leon. 46. Quapropter opera præ-
 cium ducimus amplissima Transactionis materia potiora atq; summa delibare capi-
 ta, eaq; per nonnullas theses congesta loco Disputationis inaugurali proponere. Omis-
 sa itaq; ulteriori commendatione arg. l. 1. de in integ. restit. (ne Solem facibus ad-
 juvare velle videamur, ut in dissimili Anacleus loquitur c. 7. causa 6. quæst. 1.) sta-
 tim, DEO ALTHORE nostras gubernante actiones l. 1. C. de Vet. jur. enucl. ex quo
 omnia nostra dependere & ad quem respicere competis Nov. 109. pr. rem ipsam ag-
 gredimur, Eumque devotè rogamus, ut non modo hujus, sed omnis nostri laboris prin-
 cipium, medium & terminus esse velit d. Nov. 109. Sit itaq;

THESES PRIMA.

Transactio vocabulum est compositum à trans
 & actio, sicut verbum transigere à trans & agere. Sumitur
 dupliciter (1.) generaliter pro cujusq; negotii l. 35. infin. de
 pact. l. 13. §. 7. de his qui not. infam. l. 18. §. 4. de dol. mal. l. 46.
 de R. V. l. 31. de jurjur. Auth. presente C. de fidejus. (2.) spe-
 cialiter pro rei dubiæ & lingiosæ compositione, decisione &
 terminatione l. 1. l. 3. l. 8. ff. l. 1. l. 1. §. 1. C. de pact. C. de b. s.

2. Definitur secundum postremam significationem, quod sit duorum vel
 plurium conventio l. 1. §. 3. de pact. l. 17. C. de b. s. alicujus controversiæ l. 14. h. s.
 vel litis incertæ l. 1. ff. l. 16. C. de b. s. l. 6. C. de solut. vel rei dubiæ d. l. 1. ff. l. 12. C. de b. s.
 componendæ vel decidendæ causa facta, dato aliquo vel retento vel promissio
 l. 38. C. de b. s. l. 3. C. de repud. vel abst. hered.

3. Genus definitionis aptissimum est Conventio arg. l. 1. §. 3. de pact. Et
 enim nonnunquam decisio l. 7. de condic. furt. l. 3. §. 1. ad L. Falcid. l. 7. l. 19. l. 33.
 C. de b. s. l. 13. C. de furt. interdum Pactum l. 11. l. 13. l. 17. C. de b. s. aliquando Contra-
 ctus l. 5. C. de b. s. appelletur, minus tamen recte inde inferitur, Decisionem, Pactum
 vel Contractum genus Transactionis esse; Cum Decisio sit effectus Transactio-
 nis Vid. §b. 40. Pactum verò & Contractus modi, quibus transactio fieri solet

Vid.

Vid. tb. 36. Accedit quod genus suæ Speciei semper inesse debet; Pactum verò vel Contractum non semper Transactioni inesse, apparet ex *tb. 39.*

4. Differt præterea Transactio à Pacto & Contractu: Pactum regulariter fit de re certa & indubitata & quidem gratis *l. 1. b. 1. s. Transactio nunquam fit gratis sed dato aliquo vel retento vel promisso l. 38. C. b. r. l. 3. C. de repud. vel abstin. hered. vid. tb. 39.* & semper de rebus incertis, dubiis & litigiosis *l. 1. l. 14. ff. l. 12. 16. 17. C. b. r.* Contractus ad obligationem producendam comparatus est; Transactio verò potius ad perimendam *l. 31. C. b. r.* Deniq; ex omni quidem Contractu, non verò ex omni Transactione oritur Actio. *Vid. tb. 48.*

5. Dividitur Transactio in Publicam & Privatam. Illa est, quæ fit à Principe aut Duce belli per pacem Reip. causæ, cujusmodi est Transactio Passaviensis (quam non vi D. Imperatori CAROLO V. à Protestantibus extortam, sed flagrantibus summis Germaniæ necessitatibus, præviis maturis consultationibus, ex vero paternoq; affectu in communem nostram patriam scienter & libenter anno 1551. constitutam esse, ex verbis dictæ Transactionis apparet.) Pragensis anno 1635, Monasteriensis & Osnabrugensis novissimè facta. Hæc est, quæ fit à privatis de re privata; de qua nobis agendum. Distinguitur in Generalem & Specialem. Generalis est, quando infinitè de omni re dubia sine ulla rerum notatione; vel finitè, de re quidem certa, sed eâ, quæ multa corpora vel jura, multas species partesve complectitur (uti est Hereditas *l. 12. ff. l. 2. C. b. r.* Tutela *l. 9. ff. l. 4. C. b. r.* Negotiorum gestio *l. 3. C. b. r.*) transigitur. *l. 29. C. b. r.* Specialis est, quando de re certa & singulari, vel pluribus rebus specialiter enumeratis, lis remittitur *l. 3. l. 31. C. b. r.* Utraq; vicissim à Dd. in varias dispescitur species: & quidem (1) in Simplicem & Aquilianam (2) in Judicialem & Extrajudicialem (3) in Juratam & Injuratam (4) in Puram & Conditionalem (5) in Scriptam & Non-scriptam *Vid. tb. 39.*

6. Transigere, cum sit de genere permissorum, omnes possunt qui neq; Naturâ neq; Lege prohibentur. Natura prohibentur omnes qui consensum adhibere nequeunt, quales sunt, (1.) Furiosi *arg. S. 2. J. de inutil. stip. l. 209. de V. S. l. 5. de R. l. 1* (2.) Mente capti *l. 27. C. b. r.* (3.) Infantes *d. l. 209. de V. S.* Cetero enim ad Transactionem non minus ac ad aliam quamlibet Conventionem *l. 1. S. 3. de pact.* consensus requiratur *l. 20. l. 40. C. b. r.* Furiosi autem & Mente capti non intelligunt quid agant *d. S. 2. J. de inutil. stip.* nec consensum aut voluntatem habent *l. 27. de A. & O. H. l. 22. s. 7. solut. matrim. l. 40. de R. l. 1. C. de fals. monet.* non immerito ab ea arcentur.

7. Lege

7. Loge transigere prohibentur, quidam suo, quidam alieno nomine. Suo nomine prohibentur (1) Prodigii l. 1. pr. de curat. furios. qui sc. à Magistratu per interdictionem bonorum tales sint declarati l. 10. de Curat. furios. l. 12. de usurp. l. 3. C. de integ. restit. cum multis similib. (2.) Impuberes seu Pupilli arg. §. ult. J. quib. al. lic. vel non. l. 4. C. de prad. & al. reb. min. (3.) Puberes seu Minores 25. annis Curatorem habentes arg. l. 25. & 33. C. h. t. d. l. 4. C. de prad. & al. reb. min. l. 3. C. de restit. in integ. Cum enim Transactio species quædam sit alienationis arg. l. 1. §. 1. inf. de offic. Procurat. Cas. l. 1. §. 9 si quid in fraud. patro. l. 4. C. de prad. & al. reb. min. nec absq; alienatione procedat l. 38. C. h. t. alienatio autem non absq; administratione arg. §. 1. J. quib. alie. lic. prænominatæ verò personæ rerum suarum administrationem non habeant, nec sine Tutoris vel Curatoris autoritate alienare possint §. fin. J. quib. alien. lic. l. 1. pr. de Minor. liquido apparet, nec efficaciter transigere possit: d. l. nisi (1.) Tutoris vel Curatoris autoritate Transactio inita sit arg. pr. J. de autho. tut. vel (2.) conditionem suam transigendo meliorem fecerint arg. d. pr. J. de autho. tut. l. 28. pr. de pact. ne in damnum vergat, quod in ipsorum favorem introductum est, contra l. 25. de legib. l. 14. inf. C. de procurat.

8. Alieno nomine transigere Lege regulariter prohibetur (1.) Procurator ad unum actum constitutus l. 7. C. h. t. l. 10. C. de Procur. (2.) Procurator ad agendum l. 7. C. h. t. arg. l. 13. de pact. Hi enim transigendo mandati excedunt fines, contra §. 8. J. Mandat. l. 5. pr. ff. l. 12. C. eod. cum simil. (3.) Procurator universorum bonorum sine liberali l. 60. 63. de Procur. c. 9 X. de Arbit. (4.) Procurator Caesaris inconsulto Principe l. 13. h. t. l. 1 §. 1 de offic. Procur. Cas. (utpote quibus non alienatio d. l. 63. de Procur. d. l. 1. de offic. Proc. Cas. l. 30 de Jur. fis. sed diligens administratio injecta & commissa est) (5.) Pater de bonis filii emancipati l. 10. h. t. (sunt enim sibi invicem extranei §. 3 J. de hered. qualis. ut propterea unius Transactione, alterius ius ladi nequeat l. 3 ff. l. 1. C. h. t. vid. ib. 31. & 43.) nec non de filij adhuc in sacris positi peculio Castrensi vel Quasi-Castrensi arg. l. 18. §. 1. & seq. ff. l. 3. C. de Castrensi. pec. l. 6. pr. C. de bon. que lib. ut & de eo quod propter injustum patris divortium filius consequitur Auth. idem est C. de bon. que lib. Nov. 124. c. 11. item de bonis à Principe donatis l. pen. C. de bon. que lib. imo de omnibus bonis adventitiis in quibus filius usufructum habet Nov. 117. c. 1. (quia in his omnibus pater nihil juris, ne administrationem quidem, habet per tex. alleg. quæ tamen omnino in Transactione desideratur Vid. ib. 7.) & deniq; de dote filiz nomine petenda arg. l. 2. §. 1. solut. matrim. cum dos proprium filiz sit patrimonium l. 16. de relig. & sumpt. fun. l. 14. ad L. Falcid. l. 4. de collat.

Δ x

9. Cæteri

9. Ceteri qui transigere non prohibentur vel transigunt suo vel alieno nomine. Suo nomine transigunt Rerum Domini, ad quos res transactionis spectat, modo liberam rerum suarum administrationem habeant *arg. eor. que th. 7. tradit.* Huc pertinet (1.) Minor Curatorem non habens l. 3. C. de ressit. in integ. (2.) Filius famil: quoad bona Castrensia & quasi Castrensia, nec non adventitius quæ pleno jure ad eum pertinent *Vid. ib. prec. 8.* (3.) Procurator in rem suam. Hic enim respectu effectus commodi sc. & incommodi exercendarum actionum, non alieno, sed suo agit nomine l. 55. ff. l. 9. C. de procur. l. 4. de Re jud. l. 20. §. 1. de Appel. Dominiq; loco habetur l. 13. §. 1. de pact. & proinde pro lubitu suo transigere potest *arg. l. 8. §. 2. quib. mod. pig. vel hypo. solv.*

10. Alieno nomine transigunt, quibus rerum suarum curæ commissarum libera administratio Conventione vel Lege concessa est. Conventione alieno nomine transigere potest (1.) Procurator speciali mandato ad id instructus l. 63. ff. l. 16. C. de procur. l. 17. §. fin. de jur. jur. c. 4. de Procur. in 6. (2.) Procurator Universalium bonorum cum libera l. 58. de Procur. l. 9. §. 4. de A. R. D. c. 4. de Procur. in 6. Cum enim hic Procuratori in rem suam, ut & Procuratori speciali mandato instructo comparetur l. 17. §. fin. de jur. jur. nec non pacisci l. 10. §. fin. l. 11. l. 12. de pact. & alienare possit d. l. 58. de Procur. d. l. 9. §. 4. de A. R. D. nullum dubium est, quin & valide transigere queat *arg. d. l. 58. ff. l. 10. C. de procur. l. 10. C. quod cum eo: d. c. 4. de procur. in 6.* modo id non fraudulentè & ambitiosè, sed ex fide & animo administrandi, ob utilitatem & singularem quandam necessitatem fiat l. 63. inf. de Procur. l. 9. §. 4. de A. R. D.

11. Legis concessione alieno nomine transigere possunt (1.) Tutores & Curatores l. 54. §. f. l. 56. §. 4. de furt. (Domini enim loco habentur d. l. 56. §. 4. de furt. l. 27. de admin. & peric. l. 7. §. 3. pro Empt. l. 157. de R. I.) non quidem diminuendi, & donandi, sed presentissimi litis & damni totius periculi avertendi causa l. 46. §. ult. de admin. & peric. tut. l. 16. C. eod. l. 22. C. de pact. Quod si Transactione hoc agatur ut res pupillorum & minorum immobiles pretiosæq; l. 22. C. de admin. tut. alienentur, iudicis cognitio & decretum intervenire debet l. 4. C. de præd. min. fin. decret. non alien.

12. Eodem modo (2.) Patri de bonis adventitiis filijfam. quorum ususfructus & administratio paternæ pietati concessa l. 6. pr. & §. 2. C. de bon. que lib. l. 1. C. de bon. mat. §. 1. J. per quas person. nob. acquir. ex iusta & necessaria causa in utilitatem filij *arg. l. 10. b. a. l. 18. §. 3. de Castren. pec. transigere permissum arg. l. ult. §. 3. & 4. l. 6. §. 2. C. de bon. que lib. l. 1. C. de bon. mat.* etiam filio, qui ejus ætatis est, ut non possit consentire, vel peregrè absente irrequisito *arg. d. l. ult. §. 3. & 4. C.*

¶ 4. *C. de bon. que lib.* Si verò filius consensum adhibere valeat, ac præsen sit, ejus consensus omnino requiritur *arg. d. l. ult. C. de bon. que lib.*

13. Sic quoq; concessione legis (3.) Administratores & Syndici Civitatum (qui ob generale mandatum, à lege concessum, Procuratoribus universorum bonorum cum libera non ab similes sunt) in utilitatem Reip. l. 12. C. b. s. ut & (4.) Prælati & Præpositi Ecclesiarum de bonis Ecclesiasticis c. 3. X. de Transact. transigere possunt; ita sc. ut Illi nihil fraudulenter vel simulate agant, nihilq; ambitiosè remittant d. l. 12. Hi verò consensum aut ratihabitionem Capituli adhibeant d. c. 3. maxime si bonorum immobilium possessio, dato aliquo vel promisso, ad alium transeat, aut penes alium, non apud Ecclesiam, remaneat; siquidem posteriori casu etiam non interveniente Capituli consensu, Transactionem valere, plerique tradunt.

14. De Vasallo quatenus (5) ex concessione legis sine consensu Domini transigere possit, non usq; quaq; expeditum est; Nos communio rem, ut verior rem securi, ipsum non tantum si agat, sed & si conveniatur, etiam in præjudicium Domini, licite transigere posse, statuimus 2. F. 26. §. si Vasallus de beneficio, 2. F. 43. modò omnia bona fide, & sine fraudulento agat consilio d. 2. F. 43.

15. Ex jam dictis itaq; apparet, omnes transigendi facultatem habere, qui consensum adhibere possunt *vid. ib. 6.* modò liberam rerum suarum *vid. ib. 7.* & 9. vel suæ curæ commissarum administrationem habeant *vid. ib. 8. 10. cum seq.* Nec adimitor illa facultas si forè ægritudine laborent corporis l. 29. l. 27. C. b. s. cùm in his quæ consensu geruntur mentis tantum non corporis simul requiratur sanitas *arg. l. 2. qui test. fac. l. 3. C. eod.* quia mente & animo non corpore consentimus *arg. l. l. 2. 3. de O. & A. l. 1. de V. O.*

16. Visi Personis quæ transigere vel non possunt, examinanda veniunt objecta, super quibus Transactiones legitime vel minus interponuntur. De his in genere notandum, quod qualibet res dubia & lis incerta, nec dum finita, sit habile Transactionis objectum. l. 1. 2. ff. l. 12. l. 16. C. b. s. l. 6. C. de solut Dubia autem rem litemq; incertam faciunt, dubius & incertus judiciorum eventus l. 51. de pecut. adversarij contradictio *arg. l. 1. in b. s. aut metus contradictionis l. 2. C. ult. C. b. s.* Non enim præcisè requiritur litem præsentem, motam & in iudicium deductam esse, sed sufficit timor & suspicio litis aliquando futuræ & movendæ *arg. l. 7. d. l. 11. ff. d. l. 2. d. l. ult. C. b. s.* Lis nondum finita dicitur, quæ iudicis sententia nondum decisa ac terminata *arg. d. l. 7. pr. ff. l. 32. C. b. s.*

17. De re itaq; iudicata frustra transigitur l. 7. pr. & §. 1. ff. l. 32. C. b. s. l. 23. §. 1. de condit. instab. itam quia materia super qua Transactio interponitur ex-

Secunda arg. l. 1. §. 16. de Rejudic. l. 107. de R. J. tūm quod ea quæ publicè in iudicio definita sunt, privatorum arbitratu pro indefinitis & adhuc incertis haberi non debent arg. l. 2. l. 4. §. 5. C. de Rejud. Et hoc intelligendum est de verè & absolute iudicato, seu de tali Iudicis sententia, quæ nullo remedio attemperari potest l. 23 §. 1. de condi& indeb. Nam si post latam sententiam (1.) Appellatio intercesserit vel intercedere possit l. 7. h. t. d. l. 23. §. 1. de condi& indeb. (2.) Restitutio in integrum petita fuerit l. 32. C. h. t. aut (3.) alio quocunq; remedio suspensivo (v. c. Revisionis) sententia suspensa sit, vel adhuc suspendi possit arg. d. l. 7. ff. d. l. 32. C. h. t. d. l. 23. §. 1. de condi& indeb. item (4.) si negetur l. 11. h. t. vel (5.) ignoretur sententiam latam esse d. l. 11. h. t. d. l. 23. de cond. indeb. & deniq; (6.) Quodocunq; incertum, an sententia robur habitura d. l. 23. §. 1. de condi& indeb. rectè transigitur; Quia omnibus hisce casibus lis adhuc subest, vel subesse potest d. l. 11. h. t. nec iudicatum esse videtur arg. l. 2. §. ult. ad SCum Turpil.

18. De rebus iure jurando decisis Transactio fieri nequit, quia iusjurandum vim & auctoritatem rei iudicatæ l. 13. quib. mod. pig. sol. l. 1. quar. rer. act. non dat, imo maiorem, quàm res iudicata ipsa, habet l. 2. de iur. iur. Idem asserendum de Iudiciali confessione, quia & ea certa est, & in iure confessi pro iudicatis haberi solent l. 16. de rejud. nisi probari possit, confessionem per errorem factam esse, non enim fateri creditur qui errat l. 2. de confes.

19. Sic quoq; de rebus sacris & spiritualibus in litigium deductis, Transactio non procedit, cūm Simoniz affine sit, pretium pro talibus dare vel accipere c. 4. 7. 9. & 10. X. h. t. Neq; de matrimonio dissolvendo Transactio valet Nov. 127. c. 4. c. fin. X. h. t. quæ verò pro matrimonio inita (qualis est, v. c. si id agatur ut Sponsa maneat Sponsa, promissa fortè majori dote, utpote quæ plerosq; ad matrimonium contrahendum invitat arg. l. 71. §. 1. de condit. & demonstr.) valida est & firma, tūm favore conjugij, tūm quia nulla firma dari potest ratio quæ eam improbat.

20. De Controversijs ex testamento l. 3. §. 6. h. t. vel codicillis d. l. 3 §. 1. l. 12. h. t. proficiscentibus, transigialiter nequit, quàm inspectis cognitisq; testamenti vel Codicillorum verbis d. l. 6. h. t. l. 1. §. 1. testam. quemad. aper. idq; tūm in favorem ultimæ voluntatis, tūm in odium testamenta occultantium & inde lucra captantium, constitutum. Cum enim veritas aliter exquiri non possit quàm inspectis cognitisq; verbis d. l. 1. §. 1. testam. quemad. aper. facile inspectione neglecta, quispiam defraudari & ultima testatoris voluntas everti posset, contra l. 1. C. de S. S. Eccles. l. 5. testam. quemad. aper. Idem obtinet si controversia ortæ ex testamento nuncupativo probationis ergò in scripturam (uti hodie fieri solet)

7
folet) redactio, & aliunde litigatoribus liquidò non constet, quid in illo continetur *arg. eor. quæ sup. alleg.* Si verò scriptura omiſſa, Transactionem non nisi examinatis testibus, coram quibus testator voluntatem suam nuncupavit cognitisq; testificatis, procedere, Dd. tradunt.

21. Sed quæſtionis est: Utrum transigentibus inspectioni & cognitioni verborum ultimæ voluntatis renunciare fas sit? Quod communiter Dd. negant, quorum sententiæ & nos subscribimus: tum quia illa renunciatio est contra expressam legis dispositionem & proinde nulla *arg. l. 14. §. 1. inf. C. de SS. Eccles. l. 5. C. de legibus* tum quia *l. 6. b. t. & l. 1. §. 1. testam. quemad. aper.* non tam in favorem legatariorum quam testatoris & publicæ utilitatis *arg. l. 1. C. de S. S. Eccl. l. 5. test. quemad. aper.* (cui renunciando nemo potest nocere *l. 7. §. 14. l. 27. §. 4. l. 38. de pact.*) lata & introducta est; Quamvis de jurata renunciatione non quidem de jure Civili *arg. l. 7. §. 16. de pact. l. 5. §. 1. C. de LL.* sed Canonico, aliter dicendum videatur *c. 28. X. de jur. jur.*

22. Præterea de alimentis quavis ultima voluntate relictis *l. 8. §. 2. b. t. Senatus D. Marco auctore;* constituit, ne de iisdem Transactiones aliter essent ratæ, quàm causa cum consilio a Prætoribus cognita probataq; *d. l. 8. pr. & §. 8. ff. l. 8. C. h. t.* idq; ob favorem ultimæ voluntatis *arg. l. 1. C. de SS. Eccl. & ipsorum alimentariorum commodum eo melius promovendum* (ne sc. alimentarii modico præſente contenti faciliè transigant *d. l. 8. pr. b. t. & postea summa semel soluta & consumpta, contra quàm prospexit testator, egeant d. l. 8. §. 6. b. t. arg. l. 15. de an. leg.*) Et hoc intelligendum est de futuris alimentis *l. 8. C. h. t.* non de præteritis *d. l. 8. C. l. 8. §. 22. ff. b. t.* in quibus solvendis mora facta est; siquidem præterita nomine potius quàm re ipsa alimenta sunt, cum nemo in præteritum ali possit, quia postquàm vita aliunde sustentata est, in præteritum esurire velegere nemo potest; ideoq; de ijs tanquàm puro & simplici debito, etiam citra Prætoris auctoritatem transigere licitum *d. l. 8. §. 22. ff. l. 8. C. h. t.* Quod & in futuris alimentis tunc obinet, si alimentarius conditionem suam meliorem reddiderit *d. l. 8. §. 6. & §. fin. b. t.*

23. Dum autem Senatus ultimæ voluntatis nominatim mentionem facit, non improbabiler inde colligimus, eo ipso actus viventium excludi, ita ut neq; ad Donationes inter vivos *l. 8. §. 2. inf. b. t.* neq; ad Contractus extendi debeat Oratio. Cum enim hic ratio cessat prohibitionis, favor sc. ultimarum voluntatum, seu supremi testatoris judicij conservatio, merito quoq; etiam cessare debet juris dispositio, ut proinde firma sit conclusio: quod de alimentis, quæ ex contractu quodam inter vivos debentur, sine ulla consideratione an præterita

an

an adhuc futura etiam Prætoris cognitione omissa, Transactio sit licita.

24. Ceterum Prætoris est cognoscere de causis transigendi, de modo, deq; transigentium personis, quò his cognitis de æquitate Transactionis statuere valeat l. 8 §. 8. h. t. Causæ transigendi justæ, variæ sunt, quarum præcipuas refert Ulpianus in d. l. 8 §. 8 h. t. MODUS pro ætate & valetudine ejus qui transigit arbitrandus est; aliàs enim cum puero, aliàs cum juvene, aliàs cum sene transigi solet d. l. 8 §. 10. b. t. In contemplatione Personarum hæc versantur: ut cognoscat Prætor ejus vitæ sit alimentarius, quibus moribus prædictus, utrum homo sit frugi vitæ, qui alias sufficere sibi possit, aut legioris d. l. 8 §. 11. h. t. In contemplatione verò ejus à quo alimenta relicta sunt, hæc exone consideranda: in quibus sit facultatibus, ejus propositi, ejus opinionis; tunc enim apparebit, numquid circumvenire velit eum cum quo transigit d. l. 8 §. 11. h. t. De his omnibus si Prætor non inquisierit, nullius momenti est Transactio d. l. 8 §. 17. h. t. Neq; hanc de alimentis cognitionem alij vicissim Prætor mandare poterit, d. l. 8 §. 18. h. t. l. i. inf. de offic. ejus cui mand. jurid. Quia neq; imperij est neq; jurisdictionis sed specialiter à lege Prætori concessa d. l. 8 pr. h. t.

25. De dubia status Quæstione ex Anastasii constitutione Transactiones celebrari possunt, non tantum si indagatur, ut quis maneat in libertate, sed etiam ut servus fiat l. 10 l. ult. C. h. t. quo posteriori tamen casu Transactionem tamdiu valere, donec adhuc incertum an quis ingenuus, an servus; dubio verò hoc ad certitudinem redacto, eam rescindi & retro nullam declarari, Dd. volunt, idq; ob libertatis favorem; perquam enim durum esset, repertis postea novis instrumentis & probationibus jus proclamandi in libertatem negare, cū inestimabilis res sit libertas §. ult. l. Quib. ex caus. manum: non lic. l. 103. de V. O. l. 176. §. 1 de R. I. ut proinde Transactio, contra libertatem inita, aliarum super re pecuniaria Transactionum jure (de qua agitur l. b. m.) censeri nec possit, nec debeat arg. l. 13. inf. C. h. t. l. 6. C. de lib. caus.

26. Porro ad Objectum Transactionis quoq; referuntur crimina publica, de quibus agitur in nobilissima illa & difficillima l. 18. C. h. t. de qua pro instituti nostri ratione & nobis agendum. Ut autem in d. l. 18. transactione co-feliciter versetur, delectione ante omnia nobis constare debet. Nos eam, qualis in editione Gothofrediana extat, puram & genuinam agnoscimus, & propterea contextum non aliter, quàm vulgo solet, concipi debere censemus. Interim tamen non negamus d. l. interpolatam esse; Verba enim illa: Excepto adulterio, non sunt Diocletiani aut Maximiani (utpote quorum temporibus nondum capitale fuit adulterium arg. Nov. 134. c. 10. l. 10. C. ad L. Jul. de adult.) sed à Tribono-

22
7
Triboniano, ad posteriores leges & usum sui temporis respiciente, adjecta. Con-
tinentur autem in d.l. duæ Regulae & duæ Exceptiones.

27. Prima Regula est: *Transigere vel pacisci de crimine capitali prohibi-
tum non est.* Pro cuius meliori intellectu notanda venit distinctio Criminum
in Publica & Privata. Illa propriè Crimina; Hæc Delicta, dicuntur l. 17. §. 18.
de Edil. edict. l. 121. §. 1. in f. de V. S. Interdum tamen promiscuè usurpantur
uti apparet ex §. 1. 7. de obl. qua ex delict. nas. l. 3. ad S. C. Turpil. l. 1. §. fin. de pœn.
(ubi delicta privata Crimina dicuntur) l. 4. C. si serv. expert ven. l. un. C. de senend.
propinq. (ubi Crimina delicta vocantur) Publica Crimina vel sunt Capitalia vel
non-Capitalia, Hæc sunt: ex quibus vel multa, vel in corpus aliqua coercitio,
vel infamia pœna est l. 2. in f. de public. jud. l. 6. §. fin. junctâ l. 7. §. 1. 28 §. 1.
de pœn. Illa plerumq; in iure dicuntur, cujus pœna est vel mors naturalis vel
mors civilis l. 2. de public. jud. l. 2. l. 18. de pœn. l. 4. si quâ caut. l. 13. de bon. pos.
l. 14. §. 3. de bon. libert. l. 10. de jur. patr. l. 103. de V. S. Nonnunquam tamen
Capitalia vocantur, cujus pœna est mors naturalis tantum l. 4. l. 21. de pœn.
Et in hac significatione etiam in nostra l. 18. accipiuntur. Opponuntur enim
ibi Crimina Capitalia his criminibus, quæ sanguinis, id est mortis naturalis
(quam sanguis sæpissimè denotare solet arg. l. 1. de bon. cor. qui ant. sent.
mort. l. ult. de prævaric. l. ult. §. fin. C. de Jude. c. 9. X. Ne Cler. vel Monach.
secul. negot.) pœnam non ingerunt.

28. Concepta itaq; est Regula nostra de Criminibus Publicis Capitalibus,
quæ sanguinis pœnam seu mortem naturalem ingerunt, de quibus transigere
vel pacisci prohibitum non est d. l. 18. & proinde permissum arg. l. 43. §. 1. de
procur. Ratio permissionis est; tolerantia Imperatorum, qui ignoscendū censue-
runt ei, qui sanguinem suum qualiter qualiter redemptum voluit l. 1. de bon.
cor. C. l. ult. de prævaric. cum Naturâ duce cuiq; insitum, ut se suumq; corpus
tueatur, & nocitura quovis modo declinet arg. l. 3. de l. C. l.

29. Et quamvis misratio Rei, imprimis locum huic transigendi beneficio
dedit, non minus tamen Actori quam Reo concessum illud esse, arbitramur.
Cum enim d. l. 18. indistinctè loquatur, & neutri in specie prohibitum reperia-
tur, utriq; permissum censerì debet arg. l. 4. C. ad L. Jul. de adult. Accedit quod
ratio d. l. 18. generalis sit, & æq; tam pro Actore quam pro Reo faciat; in utroq;
enim versatur periculū sanguinis, & uterq; de capitis certat periculo. Sicut enim
Reus legitime convictus panam luit capitis; ita Accusator in probatione in-
tentati criminis succumbens, pœnam rationis, ad quam inscriptionis vinculo
obstrictus, subit, cum calumnia causa litem movisse præsumatur l. 7. gr. de accus.
l. ult.

l. ult. C. eod. l. fin. C. de calum. Auth. sed novo jure C. ad L. Jul. de adult. Sanè nisi & Actori permilla Transactio, ea etiam & Reo frustra concessa fuisset, cum Reus solus secum transigere non possit, nec dare, nisi quis accipiat; Actor autem nunquam acciperet, si poenam SCti Turpilliani *vid. rh. seq.* sibi subeundam esse sciret; & ita Imperatores una manu intervertissent, quod altera dedissent.

30. Permissam autem esse illam transigendi facultatem tam ante quam post institutam accusationem statuimus; tum quod, *d. l. 18.* generaliter & absolute Transactionem permittit, nec magis tempus illud quod accusationem subsequitur, quam quod eandem praecedit, exprimit; tum, quia periculum sanguinis aeq; ante atq; post accusationem, tam Reo quam Actori, ob metum male sententiae, imminet. Et quamvis alias Accusator ab accusatione judicialiter instituta, citra abolitionem desistens *l. 1. §. 7. l. 15. ad SCt. Turpil. l. 1. l. fin. C. eod. l. 6. §. 3. de Decur. l. 2. C. de abolit. in poenam SCti Turpil. incidat d. l. 15. ff. d. l. 1. l. pen. C. ad SCt. Turpil.* ita ut infamia notetur & extra ordinem coarceatur *l. 2. in f. C. ad SCt. Turp. d. l. 6. §. 3. de Decur. l. 3. C. de his qui accus. non pos. l. 1. C. 2. ut int. cert. temp.* attamen excusatur, qui non impetrata abolitione, Transactione de Criminibus publicis Capitatibus interposita, ab accusatione desistit *l. 13. C. b. r. arg. l. 3. C. ad SCt. Turp.* Sicut enim reus SCti Turpil. non fit, qui permissu Imperatoris ab accusatione instituta recedit *l. 13. §. 1. ad SCt. Turp.* ita poenam SCti non incurrit, qui permissu legis post institutam accusationem de crimine publico capitali transigit *arg. l. 4. C. ad L. Jul. de adult.* Licet etiam Reus, qui Accusatorem cepto iudicio corrumpit, pro confesso habeatur *l. 1. de his qui not. infam. l. 4. 29. de jur. ff. l. fin. de pravar. l. 1. C. 2. de bon. eor. qui ant. sent. in praedictis tamen casibus si transegerit, minimè pro eo habendus est, quia lege permittente factum d. l. 1. de bon. eor. d. l. fin. de pravar. l. 18. C. b. r. & magis declinandi gravissimi periculi causa, quam conscientia sceleris transigisse, censendus.*

31. Minimè tamen per hujusmodi Transactiones Resp. (cujus interest atrocitas & capitalia puniri delicta *l. 51. §. 2. ad L. Aquil. l. 70. §. f. de fidejuss. l. 14. C. de pen.*) laeditur Juriq; Publico praedictum fit, contra *l. 7. §. 14. C. 16. l. 27. §. 4. l. 38. 42. de pact. l. 15. §. 1. ad L. Falcid. Cc.* Non enim delictorum impunitatem fovent, nec publicam criminis vindictam, sed privatam tantummodo accusatoris accusationem, tollunt. Nam cum commune sit omnibus Pactis & Transactionibus à privatis initis, ut personas paciscentium non transgrediantur, aut aliis praedificent *l. 27. §. 4. de pact. l. 3. pr. b. r. cum simil. rh. 43. alleg.* haec quoq; Transactiones de Criminibus publicis capitali: aliis praedificare nequeant,

queunt, sed cuius è populo permiffum est (ex natura iudiciorum publicorum §. 1. *J. de pub. Jud.* & popularium l. 1. *de popul. act.*) hunc ipsum Reum de eodem accusare crimine arg. l. 5. §. f. *ad L. Jul. de vi public. l. pen. C. pro quib. caus. sev. pro prem. libert. accip.* ipseque Magistratus ex officio in Reum inquirere, & eum iusto afficere potest supplicio arg. l. 2. *C. de abolit.*

32. Exceptio Regulæ continetur in verbis: Excepto adulterio: De hoc enim transigere vel pacisci omnino prohibitum d. l. 18. *C. b. t. l. ii. l. 29. §. 2. ff. l. 10. C. ad L. Jul. de adult.* Quamnam verò sit ratio prohibitionis non una omnium est sententia; Nobis subsequens præprimis valida videtur, videlicet quod ejusmodi Pactum vel Transactio, cum suspitione ac crimine lenocinij conjuncta sit arg. l. 2. §. 2. & 3. l. 8. 14. 29. ff. l. 9. *C. ad L. Jul. de adult.* cui turpi facinorifice nostram aperire noluit Imperator, ne ipse lenocinij reus fieret, neque inde nasceretur injuriarum occasio, unde jura nasci debent arg. l. 6. *C. und. vi.*

33. Non levis autem est *Dd.* altercatio: an stuprum quoque sub hujus regulæ exceptione contineatur? Negativam amplectimur; quia stuprum regulariter capitale crimen non est §. 4. *J. de Pub. Jud.* & proinde à regula, quæ de criminibus capitalibus loquitur *Vid. th. 27. & 28.* exceptum dici non potest, cum notum sit illud brocardicum: exceptionem debere esse deregulā. Idem iudicium esto de incestu, cum nec incestus semper capitis poenam habeat arg. l. fin. *de rit. nupt. Nov. 12. c. 1.*

34. Et tantum de prima Regulā ejusque Exceptione, sequitur altera, quæ ita habet: In aliū autem publicū criminibus, quæ sanguinis poenam non ingerunt, transigere non licet. Per poenam sanguinis in hac l. 18. intelligi mortem naturalem, supra *th. 27. & 28.* traditum; Quæcunque igitur crimina publica non irrogant poenam mortis naturalis, licet sanguinis effusionem habeant, de iis transigere non licitum. Hinc apparet legem nostram locum quoque habere in fustigatione & membri mutilatione. Est enim fustigatio cum sanguinis profusione conjuncta esse, & mortem nonnunquam afferre possit l. 8. §. 3. *de pen. per se tamen sanguinis poena non est, nec mortem affert, ut proinde capitalis dici nequeat. Vid. th. 27.* imo expresse non Capitalis appellatur poena in l. 6. §. ult. l. 7. l. 28. §. 1. *de pen. l. 2. in fin. de Public. Judic.* Sic quoque licet in membri mutilatione & amputatione sanguis profundatur; quia tamen profusio illa animæ vehiculum penitus non tollit, nec mortem totius hominis infert, sed in membro illo amputato tantum consistit, sanguinis poena dici nequit. *Vid. th. 27.*

35. Ratio hujus secundæ Regulæ delumitur à contrario sensu ex regulæ præcedentis ratione; quod sc. periculum capitis veniam promerens l. 1. *de bon. eor.*

qui ant. sent. in criminibus non capitalibus non versatur; unde de tali crimine transigentes excusationem non merentur, sed Reus pro confesso (ob juris præsumptionem conscientiam sc. criminis adversarium corruptum esse) habetur. *l. fin. de pravar. cum simil. th. 30. alleg.* Actor verò vendens & nundinans iudicium publicum prævaricari ac calumniari videtur *d. l. fin. & proinde SCi Turpil: poenam incurrit per alleg. th. 30.*

36. Quemadmodum autem transigere, ita quoque pacisci de hisce criminibus non licet. Utroque enim militat eadem ratio prohibitionis; quia Actor quomodocumque sive accepta pecuniâ sive gratis ab accusatione (non impetrata sc. abolitione *l. 1. §. 7. l. 15. ff. l. 1. C. 2. C. ad SC. Turp.*) desistat, in SCtum Turpilianum incidit, & paciscendo etiam prævaricatur *l. 10. C. ad L. Jul. de adult.* Reus quoque quocumque modo adversarium corrumperis, pro confesso habetur *l. 5. de his qui not. infam. l. fin. de pravar. l. 1. de bon. eor. qui ant. sent. mort.* In hoc autem non conveniunt Dd. An etiam ante coëptum iudicium de hisce criminibus transigere & pacisci prohibitum? Negativa nobis arridet; Quia tunc desistit ratio ob quam Pactum & Transactio interdicta. Actor enim ab accusatione desistisse dici nequit, nisi eam inceperit, & per consequens nec in SCtum Turpil: incidisse, licet eam minatus fuerit *l. 5. ad SCi Turp.* neque Reus pro confesso haberi potest, nisi judicialiter conventus & sic confessus, cum extrajudicialis confessio non sufficientem probationem, multo minus condemnationem, pariat *arg. l. 26. §. 5. de noxal. act. l. 25. §. 8. de Edil. edit.*

37. Adduntur in fine *d. l. 18.* hæc verba: *citra falsi accusationem.* Unde ingens oritur Dd pugna: an particula illa *citra* privative pro *sine*, an vero exceptivè pro *præter*, sit intelligenda? Nos cum ijs facimus qui exceptivè eam intelligunt, inq; his verbis exceptionem à Regula *th. 34.* tradita, contineri statuunt, ut sensus sit: *de falsi crimine transigi posse.* Et sanè nisi particula *citra* exceptivè pro *præter* hoc loco sumatur, fateri nos oportebit, paciscentem aut Transactione ab accusatione desistentem, quasi falsarium, ex L. Cornelia poena falsi teneri, cum tamen neque L. Cornelia, neque usquam alibi in jure, hoc proditum, sed huiusmodi transigenti aut paciscenti poena SCi Turpil: constituta est: *r. ff. C. ad SCi. Turpil. vid. th. 30. C. 35.* quæ nihil commune cum L. Cornelia habet. Accedit quod præter *d. l. 15. C. h. t.* & alij dantur textus ex quibus apparet Transactionem de crimine falsi permissam esse *l. pen. C. h. t. l. 7. C. ad L. Cor. de fal. l. 2. C. de his quib. ut indig.* nullus autem afferri potest, in quo contrarium habetur. Et quamvis Dissidentes in ea sint opinione, quod particula *citra* neque in jure nostro, neque apud Classicum aliquem Authorem, reperiatur exceptivè

ve posita pro *præter*, attamen contrarium apparet, tum ex *l. ult. de Calum. l. un. §. 13. C. de rei usor. ad. Auth. sed novo C. de natural. lib. iunda Nov. 117. c. 4.* tum ex Suetonio in vita Augusti cap. 43. nec non ex Floro lib. 3. *Histor. c. 1.*

38. Sed quid dicendum? An etiam de privatis criminibus seu potius de licitis *vid. l. 16. 27. transigere permissum?* Utique modo privatum illud crimen civiliter *l. 7. §. 14. l. 17. §. 1. de pact. l. 7. pr. de condict. furt. l. 54. §. fin. l. 56. §. 4. ff. l. 13. C. de furt. non criminaliter sit intentatum l. 7. §. 1. ad 8 Cr. Turpil.* Priori enim casu Pactum vel Transactio privatum tantummodo transigentium, posteriori verò Reip. interesse & publicam criminis vindictam, respicit; & proinde inutilis, cum privatorum pactio iuri publico præjudicare non possit nec debeat *l. 7. §. 14. l. 27. §. 4. de pact. iuncta l. 9. §. 5. de Publican. vid. l. 16. 31.*

39. Hæc de Objecto seu Materia Transactionis dicta sufficiant, sequitur Forma, quæ est vel Substantialis vel Accidental. Substantialis, quæ non potest abesse, est, ut non fiat gratuitò *l. 1. h. t. sed ut semper pro remissione litis & rei dubiæ contra aliquid detur l. 21. 33. 40. C. h. t. l. 65. de condict. indeb. retineatur. d. l. 21. C. h. t. remittatur l. 12. 25. 34. C. h. t. aut promittatur l. 2. 9. 38. C. h. t. l. 3. C. de repud. vel abstin. her. c. 7. X. de Transact. quod fieri debet (1.) aut pacto convento (quando sc. pro remissione litis, nulla interveniente stipulatione, pacto aliquid promittatur) *l. 2. 3. 9. §. 3. ff. l. 9. 10. 28. C. h. t. l. 30. C. de del. mal. (2.) aut Contractu & quidem vel Nominato (cum intercedente simplici l. 6. & 33. C. h. t. aut Aquiliana stipulatione l. 2. 4. §. ff. l. 3. 4. 15. 40. C. h. t. pro litis remissione aliquid promittatur) vel Innominato (cum pro remittenda lite aliquid detur, retineatur, aut per Accepulationem sine stipulatione promittatur d. l. 6. & 33. C. h. t.)* Forma Accidental. varia est; quædam enim Transactio sit generaliter *l. 12. ff. l. 2. 29. C. h. t. quædam specialiter l. 3. l. 31. C. h. t. & vel purè vel sub conditione l. 9. 25. C. h. t. jurato vel iurato l. 41. 42. C. h. t. cum poena vel sine poena l. 15. 16. ff. l. 37. 40. C. h. t. l. 35. de pact. iuncta l. 122. §. fin. de V. O. scriptura accedente vel sine scriptura l. 5. 28. C. h. t. in iudicio vel extra iudicium l. 28. C. h. t. interdiu vel noctu l. 10. C. h. t. feriatis vel profectis diebus l. fin. C. de fer.**

40. Finis & scopus ultimus, ad quem dirigitur Transactio, est: lites incertas terminare & componere *l. 1. ff. l. 10. 16. l. 19. 29. C. h. t. quod Reip. maxime interest, l. 21. de R. C. l. 6. de Excepti. rei iudic. l. 13. pr. C. de iudic. Effectus. verò in eo consistit, ut vim & efficaciam Rei iudicatæ l. 2. de iur. iur. l. 20. C. h. t. & iurisjurandi d. l. 2. de iur. iur. habeat; sicut enim res iudicata & iusjurandum l. 1. de iur. iur. ita quoque Transactio lites finit & decernit, finemque contro-*

versæ imponit per. *sup. alleg.* & quidem vel ipso jure (si Acceptilatio, vel Simplex, vel Aquiliana stipulatione vallata, intervenerit *l. 3. 4. 15. 32. 40. C. h. t.*) vel ope Exceptionis (si pacto tantum transactum *l. 9. 17. 24. 28. 36. C. h. t. vid. ib. 48. l. 5. C. de dol. mal.*)

41. Lites autem & Controversiæ legitimis Transactionibus semel decisæ, facile instaurari non debent *l. 6. 13. l. 16. 33. C. h. t.* tùm quod alias nullus esset litium finis *l. 10. C. h. t.* (cum tamen interfit Reip. lites finire per *alleg. th. præced. 40.* eaq; amputari debeant, quæ occasionem protrahendarum litium præbent *l. 12. C. de contrah. stip. Nov. 96.* ne lites fiant immortales & vitæ hominum modum excedant *l. 13. pr. C. de Judic.*) tùm quod nihil humanæ vitæ tam congruit, quàm ea quæ placuerunt, servare *l. 20. C. h. t. l. 1. pr. de pact. l. 11. §. 1. de act. empt. l. 1. de constit. pes.* Hinc fit, ut Transactio bona fide inita *l. 4. C. de dol. mal. l. 19. C. h. t.* neq; (1.) ob poenitentiam alterutrius partis rescindi *l. 5. 6. 10. 39. C. h. t.* nec (2.) ob defectum sperati lucri ac commodi *l. 25. 34. C. h. t.* neq; (3.) ob prætextum specierum *l. 19. C. h. t.* aut instrumentorum postea repertorum retractari *l. 19. C. h. t. l. 78. §. ult. ad SCt. Trebel. arg. l. 4. C. de re judic.* imo (4.) nec ob impetratum Imperiale Rescriptum lis resuscitari possit vel debeat *l. 16. C. h. t. arg. l. fin. C. sentent. rescin. non pos. l. 7. C. de præcib. Imper. offer. l. fin. C. si contrarius vel utilis. pub.*

42. An autem ob enormem læsionem beneficio *l. 2. C. de rescin. vendit.* Transactio rescindi possit? gravis est Controversia, cujus tamen negativa de jure verior. Constat enim quod Controversia jurejurando decisæ *l. 21. de dol. mal. ut & res judicata,* immodicæ læsionis prætextu nullatenus sit rescindenda *l. 2. C. de re jud. t. t. C. sentent. resc. non pos.* eadem autem vis est Transactionis quæ jurisjurandi & rei judicatæ per *alleg. th. 40.* Certum quoq; est Transactionem prætextu instrumenti noviter reperti rescindi non posse per *tradit. th. præc. 41.* ex quo tamen vel enormissima demonstrari posset læsio *arg. l. 78. §. ult. ad SCt. Trebel.* Et quid multis? Si speciali & noviter impetrato Imperiali Rescripto, lites semel sopitæ resuscitari nequeant per *alleg. th. 41.* multo minus generali & diverso de casu edito (uti est illud Diocletiani) id fieri poterit. Accedit insuper, quod is, qui opem d. l. 2. C. de rescin. ven. implorat, probare necesse habeat, tempore Contractus læsionem fuisse certam *l. 8. in f. C. de rescin. vendit.* quia verò Transactio de re dubia & incerta fit *vid. th. 4.* rei autem incertæ certa æstimatio esse non possit *l. 75. de v. O.* palam est, implorantem probare non posse, tempore Transactionis læsionem certam fuisse; imo ob dubium & incertum litis eventum *l. 11. de pecun.* læsio planè æstimari non

non potest arg. l. 17. C. de usur. quantumcumque enim accepit vel dedit, potuisset tamen minus accipere vel plus dare, contrario casu eveniente.

43. Servanda itaq; est Transactio bona fide inita l. 4. C. de dol. mal. l. 19. C. b. t. à transigentibus, siue illis noceat siue prosit l. 10. 28. C. b. t. arg. eor. quæ ibi præced. dict. alijs verò regulariter (Exceptio enim habetur (1.) in l. 14. b. t. (2.) in l. ult. de pact. l. 17. §. 1. b. t. cum l. 68. §. 2. de fideius. (3.) in l. ult. b. t.) nec nocet nec prodest l. 27. §. 4. de pact. l. 3. pr. & §. 2. in f. l. 10. ff. l. 1. 26. C. b. t. l. un. pr. C. si in eor. ead. caus. ressit. postul. Valet enim ex consensu l. 1. §. 3. de pact. l. 13. l. 20. 41. C. b. t. consensus autem personas consentientes non egreditur, neq; res inter alios acta alijs præjudicare possunt l. 155. pr. de R. j. t. t. C. int. al. adh. vel jud. al. non noc. Non tamen in omnibus, sed in iis tantummodo nocet vel prodest, de quibus actum probatur; ad ea enim, de quibus inter transigentes nec actum, nec probabiliter cogitatum fuit, non est extendenda Transactio l. 5. §. 12. l. 9. §. 1. & fin. ff. l. 3. 31. C. b. t. l. 27. §. 4. de pact.

44. Contraria Transactioni sunt: Error, Dolus, Falstas, Metus, Contraria voluntas, & nonnunquam Minor ætas. Primum quod attinet, constat: Transactionem errore initam, nullius esse momenti, l. 29. C. b. t. l. 36. in f. fam. hercis. Quia nulla Transactio absq; conventionione & consensu fieri potest l. 1. §. 3. de pact. l. 13. 20. 41. C. b. t. ubi verò error, ibi excluditur consensus, cum consensui nihil magis contrarium sit quam error l. 15. de iur. d. l. 2. de judic. l. 20. de ag. & ag. plav. ar. l. 2. de confes. l. 116. §. 2. de R. l. l. 8. l. 9. C. de iur. & fact. ignor. excluso autem consensu, nulla conventio nullus contractus subsistit, sed ut cotruat necesse est d. l. 1. §. 3. de pact. l. 55. & 57. de O. & A. (2.) Dolus quoq; Transactioni (utpote quæ bona fide celebrari debet l. 19. C. b. t. l. 4. C. de dol. mal.) adversatur, eamq; irritam reddit l. 9. §. 2. ff. l. 4. & 19. C. b. t. nisi (1.) forte is, qui alterum arguit, & ipse doli particeps fuerit l. 30. C. b. t. (cum iniquum sit suum dolum alicui prodesse l. 1. pr. si quis caut. l. 2. de eo per quem fact. l. 31. pr. de recept. arbit. l. 1. pr. de dol. mal. l. 2. §. 1. de dol. mal. & met. except.) vel (2.) sciens se dolo induci & ab adversario circumveniri nihilominus transigerit l. 34. C. b. t. (cum volentibus dolus non inferatur d. l. 34. C. b. t. l. 145. de R. l.) Quod si tamen de Dolo l. 4. C. b. t. nec non de errore l. un. C. de Error. calcul. controversia orta, eaq; Transactione terminata sit, servanda erit Transactio d. l. 4. C. b. t. d. l. un. C. de Error. cal.

45. Falstas (3) tam litis quàm instrumentorum Transactionem annihilat Si enim calumniandi tantum animo sis fingatur, cum in præsentì nulla sit nec timeri possit, Transactio nulla est l. 65. §. 1. de condic. indeb. Ex falsis etiam

etiam instrumentis, si Transactio inita fuerit, eisi iuramentum de his interpo-
situm sit, falso evidenter revelato, retractatur, *l. pen. C. b. t.* qui enim ita tran-
sigit, non tam transigit quàm decipitur *l. 9. §. 2. h. t.* Accedit quod resex falsis
Instrumentis iudicata retractari potest *l. t. C. si ex fals. instrum.* idcirco etiam
Transactio, cum eadem utriusq; vis *l. 20. C. b. t.* Aliud tamen obtinet, si de fal-
sis Instrumentis controversia orta, Transactione sopita sit *d. l. pen. C. b. t.*

46. **V I S** quoq; (4) & Metus Transactionem rescindunt *l. 13. C. b. t.*
l. 7. C. de his quæ vi met. caus. non quidem ille metus litis, qui ad transigen-
dum movet *l. 2. C. b. t.* sed qui extrinsecus inferitur & contra bonos mores sit
l. 3 §. 1. quod met. caus. inq; constantissimum virum cadere potest *l. 6. 7. quod met.
caus. l. 184. de R. I.* (uti est metus mortis, cruciatus corporis *l. 3. §. 1. inf. l. 5.
l. 7. §. 1. quod met. caus. l. 2. 7. 9 C. de his quæ vi met. l. 13. C. b. t.* aut servitutis *l. 4.
quod met. caus.*) & ab eo, qui se metu, ut transigeret, compulsus esse ait, probetur
l. 13. C. b. t. l. 7. §. 9 C. de his quæ vi. l. fin. quod met. Proinde si Transactio in præ-
sentia amicorum aut parentum facta, facile metus excluditur, nec ejus vela-
mento Transactio rescindi potest *l. 35. C. b. t.* Commodissime verò (5.) **Con-**
traria voluntas utriusq; partis Transactionem rescindit *l. 14. C. b. t.* Uti enim
mutuo perficitur consensu, ita quoq; recte dissolvitur mutuo dissensu arg. *l.
35. de R. I. l. 80. de solut.* idq; locum habet non tantum re integra, sed etiam se-
cuta & tradita, modò illud quod solutum & traditum refundatur & reddatur,
omniaq; in integrum restituantur, quo facto, causam ex integro agere licet
d. l. 14. l. 40. C. b. t.

47. Deniq; (6.) minor ætas nonnunquam Transactionem invalidam
reddit *l. 5. l. 11. 17. 33. C. b. t.* Minor enim 25. annis Curatorem non habens, si
probare possit se circumscriptum & læsum esse, adversus Transactionem in in-
tegrum restituitur *l. t. C. si advers. Trans.* nisi (1.) reciproca remissio, æquivalen-
tissime consentanea facta sit *d. l. 11. C. b. t.* aut (2.) Transactionem iuramento
confirmaverit *l. 1. cum Auth. sacramenta puerum C. si advers. vendit.* aut (3.)
veram ætatis impetraverit *l. 1. C. de his qui ven. ætat. impet.*

48. Restat, ut quadam dicamus de Remedijs tam Reo quam Actorum
pro conservanda tum resolvenda Transactione competentibus. Pro Tran-
sactione conservanda, si actor ab ejus placitis resilire ausus fuerit, Reo duplex
datur Remedium, unum ut ipso jure, alterum ut exceptionis ope tutus sit.
Ipso jure, si Acceptilatione vel Simplici vel Aquiliana stipulatione interce-
dente Transactio inita sit *l. 3. 4. 15. §. 2. l. 40. C. b. t.* tunc enim actio pristina
penitus

22
penitus extinguitur §. 1. & 2. §. quib. mod. sol. obi. l. d. §. 1. 13 ff. l. 2. 3. C. de
accep. d. l. 4. C. h. t. ut nulla amplius Actori super sit d. l. 4. l. 15. 32. C. h. t.
d. l. 4. & 3. C. de accep. Ope Exceptionis, si pacto convento transactum
fuerit l. 9. 17. 24. 36. C. h. t. hoc enim casu Actori superest actio (cum pactum
ad eam perimendam non satis efficax) quæ tamen à Reo opposita Transactio-
nis Exceptione elidi potest d. l. 17. l. 28. C. h. t. E contra Actori, si Reus placitis
obtemperare recuset, variè consulitur. Datur enim Exceptio, qua repellitur
Reus, qui illud quod Transactionis causa dedit, repetere desiderat l. 24. C. h. t.
l. 65. ff. l. 2. C. de vendic. indeb. Si verò Actor nihil acceperit, sed ut quid accipe-
ret conventum, tunc, si nudo pacto absq; stipulatione promissum, quia actio
adhuc superest, Actor antiqua actio placiti servandi causa datur, qua consequi-
tur quod in primam obligationem deductum erat, aut id, quod Transactione
conventum; quo casu, si à Reo ei opponatur Transactionis exceptio, potest
illa doli mali elidi replicatione l. 19. 28. C. h. t. l. 35. de pact. Si verò antiqua actio
sublata sit, datur Actori vel actio ex stipulatu (si stipulatio conventionem
secuta fuerit) l. 6. 17. 33. C. l. 15. ff. b. t. vel (si verborum obligatio omissa)
actio utilis, quæ præscriptis verbis rem gestam demonstrat l. 6. l. 33. C. h. t.

49. Quod si Transactio iuramento confirmata sit, & major 25. annis, con-
tra eam libero arbitrio confectam, veniendum esse putaverit, non solum infa-
mia notatur, verum etiam actione privatur, & rerum proprietate & omni emo-
lumento, quod ex illa Transactione erat consecutus, carere tenetur l. 41. C. h. t.
Si verò vallata sit stipulatione pœnali, & Actor contra conventionem egerit,
Reus aut pœnam petere, aut Transactionis exceptione uti potest l. pen. ff. l. 17.
l. 27. C. h. t. Quod si Reus promissis non steterit, similiter in potestate Actoris
est, vel pœnam petere, vel prænominatis h. 48. actionibus Reum convenire.
Uterq; enim alterutrum saltem eligere, eoq; electo, altero uti non potest arg.
d. l. 17. C. h. t. l. 10. §. 1. de pact. l. 4. §. 7. de sol. except. nisi clausula hæc: *rato
manente pacto*: adjecta fuerit, tunc enim adversus eum, qui contra fidem placi-
ti venire nititur, non modò pœnæ petitio, sed & pacti exceptio competit, quia
etiam pœna soluta Transactio in suo vigore manet, l. pen. ff. l. 17. C. h. t.

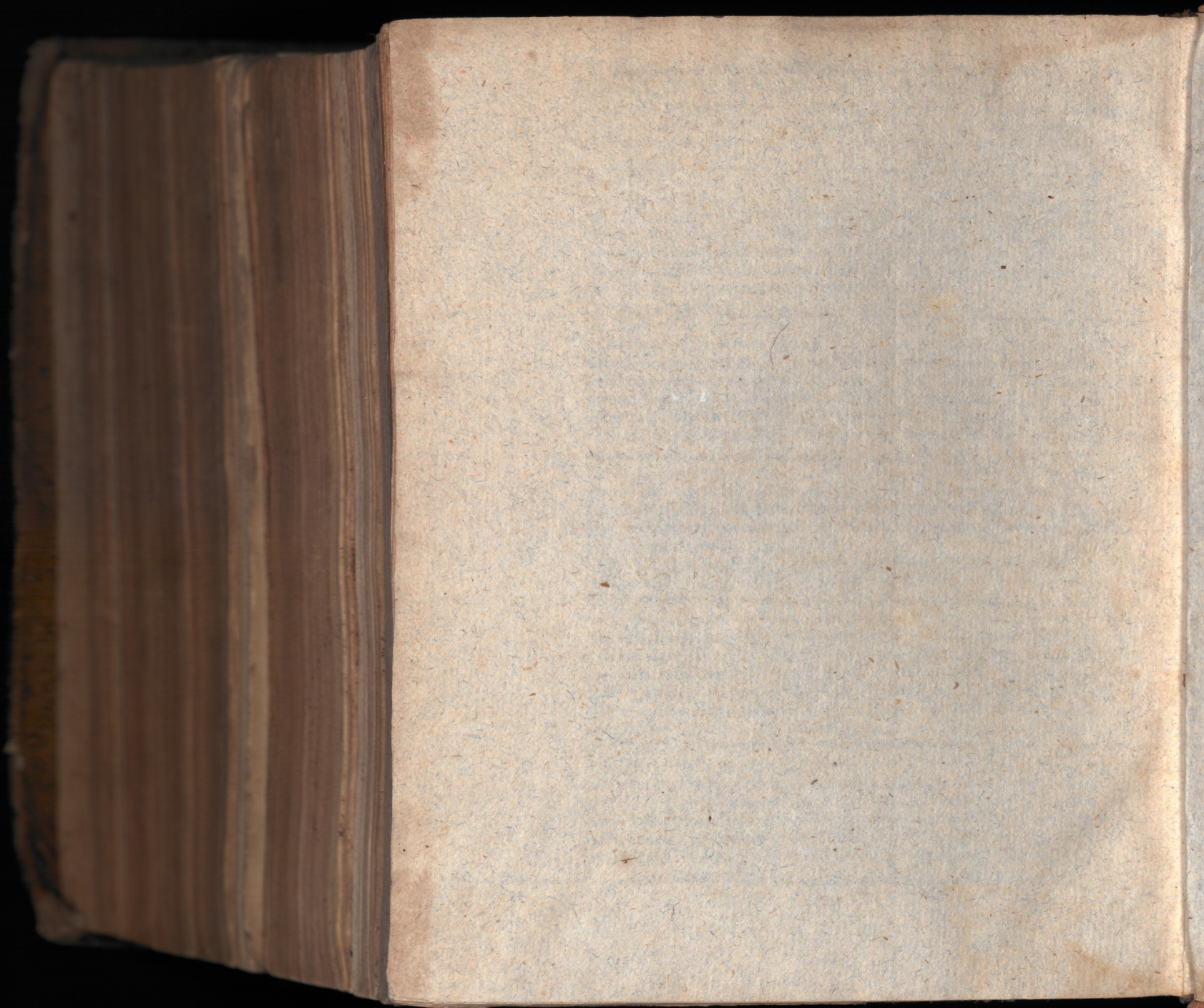
50. Tandem pro resolvenda Transactione datur, non servata fide, tam-
Actori quàm Reo Condictio causa data causa non secuta, qua, quod datum vel
remissum fuit, repetitur §. 1. de condic. causa dat. cons. non sec. fac l. 12. & 17.
C. h. t. Datur etiam actio de dolo & metu, si quis intercesserit, l. 4. 13. 19. C. h. t.
nec non vetus Actio, modò per Acceptilationem extincta non fuerit d. l.
4. C. h. t.

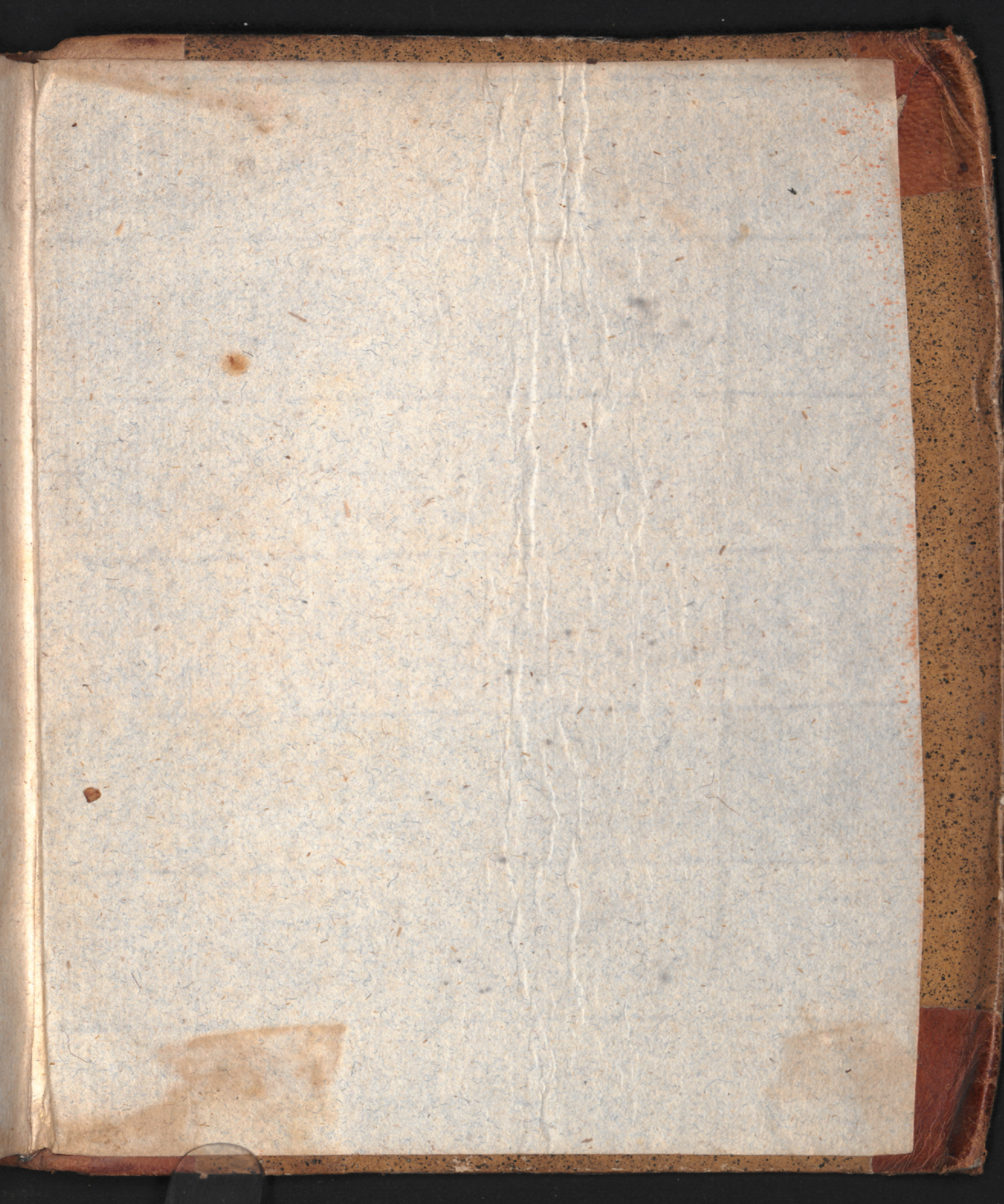
Desiderio

Desiderio consulerem, si & cetera, quae de amplissima & diffi-
cillima hac Transactionis materia restant, adducere liceret; verum ob-
stat Nobilissima Facultatis Juridica Statutum; ne igitur illud violasse
videar, caput non protraham longius, sed in nomine DEI TER-
OPTIMI MAXIMI, cujus auspicio initium Disputationis hujus in-
auguralis feci, eidem iam finem impono, Cui sit Laus
& Gloria in sempiterna
secula.

47. Breuier de jurisdictione communi.

corporales s. jura, quarum possessio in usu & exer-
 sisset, *L. f. ff. de Servit. L. 6. §. 1. ff. Si servit. vi-*
 bique vulgatum illud obtinet, quod tantum
 præscriptum, quantum possessum, id quod in spe
 jurisdictionem applicat Köppen. *P. 1. Dec. 48. n. 19.*
 autem in longi temporis usucapione rerum cor-
 titulus verus requiritur, ita in rebus incorporal-
 lus præsumtus sufficit, qui ex præsumta ejus, quæ
 scientiâ inducitur, præsumta sc. concessio, Stru-
 43. 16. 15. Qui tamen titulus præsumtus non r-
 si de justo, vero & ad transferendam Jurisdicti-
 biti titulo constat, qui adest, si plures à non Do-
 Jurisdictione investiti sunt de prædio pro indivi-
 meist. *d. l. L. 1. c. 23. n. 21.* Per quantum verò
 spatium hæc Quasi-Possessio continuata esse de-
 litem non est. Multi requirunt tempus imm-
 quam opinionem *receptiorem* & majoris interpre-
 tis esse ex Longoyall. refert Paurmeist. *d. l. n.*
 tamen ipse *n. 27.* recedit. Alii in præscriptio-
parem aut *inferiorem* longum tempus suffici-
 tra *Superiorem* longissimum requiri tempus p-
 Gebhard. *de Jurisd. c. 3. n. 50. seqq.* Alii distin-
 Jurisdictionem cum territorio præscribere ve-
 eo, & priori casu longum tempus sufficere, possi-
 gissimum requiri putant, quæ sententia præ re-
 bus consona videtur, vid. Zoesl. *ad ff. de Jurisd.*
 B Brunnem. *ad Wesenb. de Jurisd. 2. 19.*
 ad Jurisdictionem communem in specie applic-
 prout & circa ipsam ut b. f. toto tempore Præ-
 adsit requiritur in *C. f. X. de Præscript.* de cui

